

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 15 mars 1922 kl. 1 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 4 i anledning av väckt motion, nr 36, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av lämpligt arbete åt tuberkulossjuka konvalescenter.

I en inom första kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 36, har herr Wahl hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående de åtgärder, som kunna vidtagas för beredande av lämpligt arbete åt tuberkulossjuka konvalescenter, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill en sådan utredning kan föranleda. *Motionen.*

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har begärt och erhållit yttrande över motionen från Svenska nationalföreningen mot tuberkulos, i vilket yttrande medicinalstyrelsen för sin del i avgivet utlåtande till alla delar instämt.

Det har redan länge varit en erfarenhet bland läkare och andra, som ivrat för en rationell vård av lungtuberkulösa, att vår så storslaget anlagda och med så stora kostnader bedrivna verksamhet för tuberkulosens bekämpande ej förmått giva de resultat, som varit önskvärda. Orsakerna härtill hava också vid upprepade tillfällen från sakkunnigt håll påtalats och intresset att råda bot på bristerna är alltså stort. *Utskottet.*

Den mest framträdande bristen synes vara den, att från sanatorierna utskrivna mindre bemedlade patienter i många fall sakna möjligheter att på lämpligt sätt fullfölja sin rekonvalescens. Dessa patienter nödgas nämligen oftast, för så vitt de överhuvud kunna skaffa sig arbete, återgå till sina tidi-

gare förvärvsarbeten, för vilka de ännu ej ha krafter nog, och följden blir lätt, att de ådraga sig recidiv av sjukdomen och snart duka under. Och även om de sedan än en gång kunna få tillfälle till sanatorievård, hava deras utsikter till räddning genom det för tidiga upptagandet av för dem olämpligt arbete betydligt försvårats eller kanske till och med omöjliggjorts. Önskemålet är nu därför, att sanatorievården fullständigas med sådana anordningar, varigenom de utskrivna patienterna i fall av behov erhålla möjlighet att efter för deras konstitution avpassade förhållanden sysselsätta sig med lämpligt arbete för att, i den mån det låter sig göra, så småningom förbereda övergången till ordinär verksamhet. Endast därigenom kan sanatorieverksamheten väntas medföra varaktig nytta och på avsett sätt fylla sin uppgift.

Ett stöd för att ett verkligt kännbart behov av åtgärder i ovan antytt syfte förefinnes kan hämtas av några siffror ur den officiella hälsovårdsstatistiken, för såvitt denna för de senaste åren (1916—1920) är tillgänglig. Antalet patienter, som årligen lämna sanatorierna såsom mer eller mindre "förbättrade" (kategorierna B och C i tabellen över från sanatorierna utskrivna i bemälda statistik) och av vilka ett flertal kan tänkas bliva föremål för här berörda åtgärder, uppgår till omkring 47,5 procent beträffande män och obetydligt mindre beträffande kvinnor av hela det utskrivna antalet. Härtill kommer såsom "oförbättrade" utskrivna 16 à 17 procent, varav en del säkerligen också skulle komma i fråga för ett omhändertagande av här ifrågavarande art. Tilläggas kan, att i medeltal omkring 7 procent av sanatoriepatienterna utskrivas såsom "försämrade". Utskottet vill för sin del uttala angelägenheten av att särskilda åtgärder träffas även i fråga om dessa obotliga fall, och att i samband med en utredning om konvalescentvården beaktas, vad som i detta avseende kan åtgöras.

Såsom ovan antytts, är man inom för tuberkulosfrågan intresserade kretsar i princip ense om nödvändigheten av att arbete i lämplig form beredes de tuberkulösa patienterna. Nationalföreningen har i ovannämnda yttrande meddelat, att olika vägar därvid kommit i fråga och även på skilda håll praktiserats. Redan under vården på sanatorierna har vänjande av patienterna till arbete börjat att med framgång användas såsom ett led i sanatoriets behandlingsmetoder. I Danmark har detta förfarande tillämpats under någon längre tid och utvecklats därhän, att man på sanatorierna anser sig kunna tillgodose konvalescenternas invänjning och härdning medels härför lämpligt arbete. Hos oss synes en dylik metod ej hava införts i den omfattning, som för ändamålet erfordras. Flertalet av våra nuvarande tu-

berkulossjukhus hava visserligen anordningar för att bereda vissa patienter arbete, men detta dock i alltför liten skala för att på något sätt motsvara behovet av arbetsanstalter. Inrättandet av dylika s. k. arbetskolonier, eventuellt i förbindelse med sanatorierna, där konvalescenterna efter den egentliga sanatorievistelsen mottagas för att under läkaruppsikt invänjas till olika slag av förvärvsarbete, synes numera på sakkunnigt håll omfattas såsom den lämpligaste utvägen. Erfarenheter härutinnan finnas också att hämta från andra länder, i synnerhet England, vars konvalescentvård också varit föremål för studier av svenska sanatorieläkare.

En lösning av konvalescentvården i nu antydd riktning kommer helt visst att kräva betydande ekonomiska uppoffringar. Vål kan det förutsättas, att konvalescenternas arbete till någon del kan bidra till kostnaderna, men det är uppenbart, något som också erfarenheten t. ex. från England utvisar, att det allmänna måste träda emellan. I vilken utsträckning och på vilket sätt detta skall ske, kan här icke diskuteras, men anser sig utskottet — utan att föregripa en allsidig utredning eller göra ett bestämt uttalande — kunna uttrycka den meningen, att ett samarbete mellan stat, landsting och kommun, liksom i fråga om den nuvarande tuberkulosvården, synes innebära den gynnsammaste lösningen av ifrågavarande angelägenhet.

Av vad i det föregående anförts torde vara tydligt, att utskottet finner en utredning rörande lämpligaste sättet att åstadkomma vård åt tuberkulossjuka konvalescenter vara i hög grad av behovet påkallad. En sådan utredning har emellertid redan blivit igångsatt. Enligt vad nationalföreningen i sitt yttrande meddelat, tillsatte föreningen år 1917 en kommitté med flera subkommittéer med uppgift att utreda frågan om de åtgärder, som vore erforderliga för en mera planmässig och målmedveten kamp mot tuberkulosen i vårt land. Den subkommitté, som fick på sin lott att utreda frågan om utveckling av anstaltsvården för vuxna personer, lidande av lungtuberkulos, har upptagit till ingående behandling även spörsmålet om beredande av arbetstillfällen åt vissa lungtuberkulösa, i den mån detta kunde ske i form av anstaltsvård. Av detta meddelande framgår, att en utredning av den art, motionären förordat, för närvarande pågår under sakkunnig och intresserad ledning, vilken utredning enligt uppgift från nationalföreningen snarast torde föreligga färdig. Det är därvid att förvänta, något som utskottet är förvissat om, att ifrågavarande utredning skall vinna beaktande av vederbörande myndigheter och, så fort förhållandena medgiva, föranleda förslag från Kungl. Maj:ts sida. Under sådana förhållanden anser utskottet, att motionens behjärtansvärda syfte säkrast ernås genom avvaktande av resul-

tatet av nämnda, i bästa händer lagda utredning, varför ett ingripande från statsmakternas sida för närvarande icke synes erforderligt.

Med hänsyn härtill hemställer utskottet,

att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 mars 1922.

På utskottets vägnar:

N. J. F. ALMKVIST.

Närvarande vid detta ärendes behandling inom utskottet: herrar *Almkvist, Rooth, Julin**, *Enhörning**, *Franzén, Bondeson, Andersson, P.*, i Arbrå.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.